

Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı, hava kalitesinin izlenmesi için önemli bir adım olmasına rağmen ölçümler detaylı yapılmamaktadır. Gelişmiş ülkelerde bütün geleneksel hava kirleticilerinin (SO_2 , NO_x , CO, kurşun, hidrokarbonlar, partikül maddeler [PM veya toz] ve O_3) konsantrasyonları izlenmesine rağmen Türkiye’de Çevre ve Şehircilik Bakanlığının verdiği bilgiye göre, ülke genelinde hava kirliliği seviyesinin izlenmesi için 69 il merkezi ve 7 ilçe merkezinde olmak üzere toplam 171 istasyonda sadece kükürt dioksit (SO_2) ve partiküler madde (PM) ölçümleri yapılmaktadır. Afyonkarahisar’da sadece Merkez ilçede bir adet istasyon bulunmaktadır. Bu istasyonda sadece PM_{10} ve SO_2 ölçümleri yapılırken; diğer kirlenici maddelerden NO , NO_2 , NO_x , O_3 ve CO’nin ölçülümü yapılamamaktadır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Hava Kalitesi Haber Bülteni’ne göre ildeki hava kalitesi, çevre illere göre daha olumsuz durumdadır. Afyonkarahisar ve çevresindeki istasyonlarda yapılan ölçümlere göre; havadaki kükürtdioksit (SO_2) ve partiküler maddenin (PM_{10}) kış sezonu (1 Ekim-31 Mart arası) ve yıllık ortalama değerleri Tablo 38’de verilmektedir. Buna göre kükürtdioksit için kış sezonu aylık ortalama 120 mikrogram/metreküp ($\mu g/m^3$) olan sınır değer, hiçbir merkezde aşılmazken en yüksek değere 76 ile Afyonkarahisar’da ulaşmıştır. Söz konusu maddenin, yıllık ortalama değerinin uzun vadede insan sağlığının korunması için $150 \mu g/m^3$ ’ten, hassas hayvanları, bitkilerin ve varlıkların korunması için $20 \mu g/m^3$ ’ten fazla olmaması gerekmektedir. Bu durum, ekonomisinin önemli bir kısmını tarım ve tarıma dayalı sanayinin oluşturduğu, orman alanları nadir olan il için önemli bir sorun teşkil etmektedir. Partiküler maddenin kış sezonu ortalamasında $90 \mu g/m^3$ değeri sınırken; bu değer Afyonkarahisar’da aşılıp 107’ye ulaşmıştır. Partiküler maddenin insan sağlığının korunması için yıllık ortalamasının $60 \mu g/m^3$ sınırını aşmaması gerekmektedir. Veriler doğrultusunda Afyonkarahisar’ın hava kirliliğinde sorun yaşandığı ve kış aylarındaki kirliliğin doğal gaz yerine kullanılan düşük kaliteli katı yakıtlardan dolayı yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 38 - Kükürtdioksit ve Partiküler Madde Kış Sezonu Ortalama Değerleri (2012-2013)

İstasyon	Kükürtdioksit (SO_2), $\mu g/m^3$	Partiküler Madde (PM_{10}), $\mu g/m^3$
Afyonkarahisar	76	107
Eskişehir	4	-
Kütahya	10	66
Manisa	17	76
Uşak	15	73

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü, Hava Kalitesi Haber Bülteni

Su kirliliği ve atıklar, tüm çevre illerde; hava ve toprak kirliliği ise Kütahya, Afyonkarahisar ve Uşak’ta ortak öncelikli çevre sorunudur. Ülke genelinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi’ne göre 1. öncelikli çevre sorunu olarak öne çıkan hava kirliliği, Afyonkarahisar ve Kütahya illerinde de ilk sıradadır. Su kirliliği ise Afyonkarahisar çevresinde Eskişehir dışındaki illerde öne çıkan bir sorundur. Su kirliliği ülke genelinde 3. öncelikli sorun olarak görülürken, Afyonkarahisar ve çevresindeki illerde bu denli

öne çıkması konunun bölgesel bir sorun olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, ülke genelinde 2. öncelikli sorun olan atıklar Afyonkarahisar ve Kütahya'da 3. sırada iken Eskişehir'de 2., Uşak'ta ise 1. sıradadır. Atıklar, su kirliliği ile birlikte Afyonkarahisar ve çevre illerinin ortak sorunudur. Bunun yanı sıra; toprak kirliliği, tarımsal istihdamı yüksek olan Afyonkarahisar, Kütahya ve Uşak illeri dışında öncelikli değildir. Bu durum, söz konusu illerde tarımın çevreye olumsuz etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Tablo 39 – Afyonkarahisar ve Çevre İllerindeki Çevresel Sorun Öncelikleri

	Hava Kirliliği	Su Kirliliği	Toprak Kirliliği	Atıklar	Gürültü Kirliliği	Erozyon	Doğal Çevrenin Tahribatı
Afyonkarahisar	1	2	4	3	6	7	5
Eskişehir				2	1		
Kütahya	1	2	5	3	4	6	
Manisa	1	2	6	3	4	5	7
Uşak	2	3	4	1	5	7	6

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü, Türkiye Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Değerlendirme Raporu (2012)

İlin farklı akarsu havzalarında toprağının bulunması ortak politika (İldeki Akarçay, Burdur, Sakarya ve Büyük Menderes havzaları ilin farklı bölgelerinde bulunduğundan suyu kirleten kaynaklar ve kirleticilerin içerikleri farklılaşmaktadır. Bu nedenle, her bir havza için kendi özelinde bir koruma çalışmasına gerek duyulmaktadır.) yürütmeyi zorlaştırmaktadır. Afyonkarahisar'ın kuzeyindeki Merkez, Bolvadin, Çay, Çobanlar, İhsaniye, İscehisar, Sinanpaşa, Sultandağı ve Şuhut ilçeleri Konya (Akşehir) ile birlikte Akarçay Havzası'nda yer alırken; ilin güneyinde yer alan Başmakçı, Dazkırı ve Evciler ilçeleri Burdur, Denizli ve Isparta illeriyle birlikte Burdur Havzası'nda bulunmaktadır. Diğer ilçelerden Bayat ve Emirdağ ilçeleri Ankara, Bilecik, Bolu, Bursa, Eskişehir, Konya, Kütahya ve Sakarya illeriyle birlikte Sakarya Havzası'nda yer alırken; Dinar, Hocalar, Kızılören ve Sandıklı ilçeleri Aydın, Burdur, Denizli, Isparta, Muğla ve Uşak illeriyle birlikte Büyük Menderes Havzası'nda bulunmaktadır. Bu durum, il bazında bir havza koruma çalışmasının yapılmasını zorlaştırmaktadır.

İlin orman alanları oranı ülke ortalamasının altındadır ve orman alanlarında ağaçlandırma / rehabilitasyon çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Ülke genelinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın verilerine göre, 11.538.668 hektarlık normal ormanları ve 10.119.466 hektarlık bozuk orman alanları ülke yüzölçümünün sırasıyla %14,7'sini ve %12,9'unu kaplamaktadır. Orman alanlarının toplamının payı %27,3'tür. Orman alanlarının payının %16,8 olduğu Afyonkarahisar ise, çevre illerin tümünün gerisinde yer alırken; bu durum ilde nadir bulunan orman alanlarının korunmasının oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca ilde, ülke geneli ve Uşak dışındaki çevre illerin aksine bozuk orman alanları, normal orman alanlarının çok üzerindedir. Bu durum, ilde yapılacak ağaçlandırma çalışmalarıyla, ilin hali hazırdaki normal (bozuk olmayan) orman varlığını arttırabileceği potansiyelini göstermektedir.

Tablo 40 - İllerin Yüzölçümünde Orman ve Ormansız Alanların Payları (%)

	Afyonkarahisar	Eskişehir	Kütahya	Manisa	Uşak
Normal Orman Alanları	6,3	11,1	25,7	21,0	13,9
Bozuk Orman Alanları	10,5	13,2	27,3	20,0	25,9
Ormansız Alanlar	83,2	75,7	47,0	59,0	60,2

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü, İllere Göre Orman Varlığı (2013)